

Obsah

1) Ježíš Kristus, jediný Spasitel včera i dnes i navěky... ..	1
2) Okružní list gen. představených OCarm a OCD (závěrečná část).....	2
3) Bl. Alžběta od Nejsv. Trojice, Anička Zelíková - Ježíš a poslání karmelitky. . . .	7
4) P. Marco Chiolerio OCD - Úcta k Pražskému Jezulátku dnes.	8
5) Josef Ratzinger - Maria je brána.	15
6) P. Vojtěch od sv. Hedviky OCD - Jeskyně Kristových tajemství, kristopatie sv. Jana od Kříže	15

„Uč se, bratře, od Krista, jak jej máš milovat. Uč se milovat sladce *celým srdcem*, obezřetně *celou duší*, pevně *celou silou*. Sladce, abys ani svody, obezřetně, abys ani klamy, pevně, abys ani souženými se nedal odvrátit od lásky k Bohu.

Aby ses nedal zlákat světskou slávou a tělesnými požitky, místo nich ať je tvou sladkostí moudrost - Kristus. Abys nebyl sveden duchem lži a bludu, ať je tvým světlem pravda - Kristus. Abys nebyl přemožen protivenskými, ať tě podpírá síla Boží - Kristus...“

Bl. Jan Soreth, Výklad karmelitánské řehole

Ježíš Kristus, jediný Spasitel včera i dnes i navěky...

Takto stanovil Jan Pavel II. téma prvního roku tříleté přípravy na jubileum Vtělení. Po celý rok jsme se snažili být tomuto tématu věrní a nacházet k tomu podněty v bohatství karmelitánské tradice. Boží prozřetelnost nám k tomu dala navíc výtečnou učitelku - sv. Terezii z Lisieux. Tak i poslední letošní číslo našeho časopisu je zaměřeno především na osobu Ježíše Krista, Vykupitele. Na ostatní náměty pro rok 1997 (návrat k Písmu, křest, ctnost víry) nám pak ani mnoho sil a pozornosti nezbylo (v příštím čísle se ovšem můžeme těšit na článek sestry Zdislavy od Srdce Ježíšova o vztahu sv. Terezie z Lisieux ke svátosti křtu; ten se už do letošního ročníku nevešel). A to Svatý otec již o první neděli adventní slavnostně zahájil druhý rok tříletí - věnovaný zvláštním způsobem Duchu svatému.

Do tohoto čísla přikládáme po delším čase opět složenku, pomocí níž můžete přispět na náklady spojené s vydáváním časopisu.

S vděčností za Vaši hmotnou pomoc časopisu i jednotlivým karmelským komunitám a neméně pak i za vzájemné duchovní spojení Vám jménem bratří a sester přeji a vyprošuji v tomto svatém čase adventu, vánoc i do nového roku hojnost Boží milosti skrze Krista v Duchu svatém.

P. Gorazd Cetkovský OCarm.

NÁVRAT K EVANGELIU

Poselství Terezie z Lisieux

Okružní list generálních představených OCarm. a OCD u příležitosti stého výročí smrti svaté Terezie z Lisieux

(závěrečná část)

3. Bůh, který od nás žádá zvěstovat radostnou zvěst

Misijní rozměr: milovat Ježíše a působit, aby byl milován

49.

Úsilí předávat evangelium je výrazem univerzální lásky. Dosvědčovat a zvěstovat druhým nový život v Kristu a jeho poselství naděje znamená milovat je. Terezie jako kontemplativní mniška nepřestávala žít misijní a apoštolskou dynamiku křesťanského povolání. Skrze své zvláštní povolání - na Karmel - chtěla s Kristem spolupracovat na spáse světa, a to nejen do konce svého života, ale do konce světa (38).

Ve své korespondenci se svými bratry-misionáři mnohokrát zmiňuje apoštolský a misijní rozměr života kontemplativní karmelitky. Mimo jiné tvrdí: „Vy dobře víte, že karmelitka, která by nebyla apoštolem, by se vzdálila od cíle svého povolání a přestala by být dcerou serafínské svaté Terezie, která si přála obětovat tisíckrát život, aby zachránila jedinou duši“ (39). Proto Terezie z Lisieux toužila žít všechna povolání (40). Účinnost evangelizace záleží podle ní v lásce. A prosí svaté, aby jí darovali dvojnásob své lásky (41).

50.

Svým povoláním na Karmel jsme zasvěceni misii. Máme „prorocký úkol připomínat Boží záměr s lidmi a naplňovat ho, v souladu s tím, jak je zvěstován v Písmu svatém a jak je patrný při pečlivém zkoumání znamení prozřívavé Boží činnosti v celé lidské historii. Je to záměr zachránit a smířit lidský rod“ (42). Od své sestry Terezie se musíme učit naši křesťanskou lásku zaměřovat apoštolsky; osvojit si přesvědčení o evangelizující síle modlitby a potřebu spirituality vtělené do každodenní skutečnosti. Evangelizace není prostá informace.

Je manifestací toho, že Bůh nás přijal za své děti a dává nám růst v lásce a solidaritě. Vyžaduje, abychom spoluprožívali zkušenost utrpení a strachu našich bratří a sester a ze zmíněné perspektivy ji přijímali za svou. Tak to dělala Terezie, když na sebe vzala zkoušku pochybností, aby nevěřícím získala milost pochybností překonat. Zasedla za stůl s hříšníky a s těmi, kdo odmítají víru, a s nimi trpěla prázdnotu a temnotu: tvé dítě „tě prosí za odpuštění pro své

bratry, je ochotné pojídat chléb bolesti tak dlouho, jak budeš chtít, a nechce vstát od tohoto stolu, plného hořkosti, u kterého jedí ubozí hříšníci, až do dne, který jsi určil“ (43). To je také jeden ze způsobů, jak spiritualitou nabídnout odpověď na hledání posvátného a touhu po Bohu, jež stále žije v srdci lidí (44).

51.

Tato láska má i sociální rozměr, který nás - při zvláštní odlišnosti každého povolání v Karmelu - zavazuje, abychom sloužili celkovému pokroku ve prospěch spravedlivějšího a pokoje ve světě cestou opravdového lidského rozvoje všech lidí. Aby byla láska k bližnímu účinná, musí se projevovat v souladu s požadavky současného světa. To od nás vyžaduje, aby naše láska měla i společenský dopad, neboť prostředky individuální lásky jsou stále omezenější. Bližním v nouzi není izolovaný jedinec, nýbrž jde o masy utlačované nespravedlivými a odlišujícími strukturami.

Je naléhavě nutné, aby se křesťanská láska uplatňovala při úsilí o změnu a přetvoření struktur. Láska je silnější než všemožná rozštěpení a pomáhá při zápase o spravedlivější svět překonávat nenávisť, aby se z utlačovaného nestal zase ten, kdo utlačuje. Jen láska k Ježíši a svědectví jeho života a jeho nauky umožňují skutečné bratrské smíření. Nauka o malé cestě duchovního dětství je neuvěřitelnou silou k sociální změně tváří v tvář zneužívání moci ve společnosti.

Blízcí Marii z Nazareta

52.

Panna Maria je pro nás vzorem zasvěcení se a následování (učednictví); připomíná nám prvenství Boží iniciativy a učí nás přijímat jeho milost. Je „učitelkou bezvýhradného následování a horlivé služby“ (45). V souladu s nejryzejší tradicí Karmelu žila Terezie z Lisieux v důvěrné přítomnosti Ježíšovy matky. Předěšla Druhý vatikánský koncil a objevila v ní prostou ženu z Nazareta, poutnici víry a naděje, Matku a vzor. Lze říci, že žila svůj život v Mariině těsné blízkosti (doslova: bok po boku s Marií).

53.

Terezie odmítá, je-li Maria představována tak, že je vyzdvihována její velikost, aniž by byl brán zřetel na její pozemský život: „Aby se mi nějaká řeč o Panně Marii líbila a prospívala mi, je třeba, abych viděla její skutečný život, ne život předpokládaný; a jsem si jistá, že její skutečný život musel být velice prostý. Ukazují nám ji nepřístupnou; bylo by však třeba ukázat, že je možné ji napodobovat, zdůraznit její ctnosti, říci, že žila z víry jako my... Je více Matkou než královnou“ (46). Poslední Tereziina báseň věnovaná Panně Marii nese název: „Proč tě miluji, ó Maria.“ Terezie tu prochází stránky evangelia a při tom objevuje Mariinu lásku k Bohu a k bližním, její chudobu, její kontemplativní mlčení, její prostotu, její víru, její naději, její ochotu a poslušnost při

přijímání Boží vůle. Evangelium nám odhaluje, kdo Maria byla, a Terezii její (Tereziino) vnímavé srdce zjevuje - v její zkušenosti každodenního společenství s Marií - pravou Mariinu osobitost (47).

54.

V nauce Terezie z Lisieux nacházíme cestu k prohloubení a obnově našeho mariánského života - ve světle evangelia a v důvěrnosti s Marií. Když nově objevíme Marii, v tajemství Krista a církve, dá to pevnější základ naší zbožnosti, našemu svědectví a kázání. Celé dějiny našeho řádu, od prvních dní na hoře Karmel, jsou prosyceny Mariinou přítomností.

Především je Maria vzorem následování Ježíše (učednictví) ve víře a kontemplaci. Jak Terezie zakoušela, učí nás Maria především postojům modlitby: rozlišování, ochotě (zvěstování); chvále a vděčnosti za to, co Bůh v dějinách prokázal chudým a prostým (Magnificat); důvěře (svatba v Káně); trpělivému a kontemplativnímu očekávání, uchovávání všeho v srdci bez nutnosti tomu rozumět, dokud nezvejde světlo (nalezení Ježíše v chrámě); věrnosti v čase zkoušek (pod křížem); společenství a smyslu pro církev (modlitba s učedníky).

Prorocké svědectví tváří v tvář velkým výzvám**55.**

Křesťané a zvláště ti, kteří žijí zasvěceným životem, jsou povoláni vydávat prorocké svědectví hlásáním hodnot evangelia a zřikáním se všeho, co těmto hodnotám odporuje. Když Jan Pavel II. zdůraznil prorocký charakter zasvěceného života „jako jakýsi jedinečný způsob účasti na Kristově prorockém úkolu, kterou Duch svatý udílí celému Božímu lidu“, uvedl jako vzor autentického proroka osobu Eliáše, „smělého proroka a Božího přítele“. Popisuje ho takto: Eliáš žil v Boží přítomnosti „a kontemploval Boží ‚přecházení kolem něj‘ v mlčení, přimlouval se za lid a odvážně hlásal Boží vůli; ...povstal na ochranu chudých proti mocným tohoto světa“ (48).

56.

Z této perspektivy lze Terezii z Lisieux nazvat prorokyní nové doby. Právem se jí dostalo označení: „prorokyně mládeže“, „znamení naděje“, „prorokyně svatosti jako všeobecného povolání v církvi“, „prorokyně aktuálnosti vykoupení“ zdůrazňující neviditelnou sílu lásky (49). Jako žena, jejíž životní velikonoční putování (pascha - přejítí) se vyznačovalo velkými tužbami, má Terezie velmi mnoho co říci hledajícímu a neuspokojenému lidstvu.

V souladu s tradicí Karmelu vidí Terezie v proroku Eliášovi životní vzor. Přitahuje ji nejen jeho zakoušení Boha v „lehkém vánku“ (50), ale také jeho boj proti Baalovým prorokům: „Potom co ukázal na skvělé počátky našeho svatého řádu a srovnal nás s prorokem Eliášem, který bojoval proti Baalovým prorokům, prohlásil, že ‚znovu přijdou podobné časy jako za Achabova pronásledování‘. Zdálo se nám, že už spěcháme vstříc mučednictví...“ (51).

57.

Ve věrnosti našemu karmelskému povolání je naším úkolem vydávat prorocké svědectví, a to životem, v němž klademe důraz na prvenství Boha a zakoušíme jeho přítomnost v srdci světa. Jsme povoláni k otevřenosti, která nám umožní, abychom přítomnost Boží objevovali stále novým a překvapivým způsobem - tak jako ji objevil Eliáš v jemném vánku; k otevřenosti, která nás podnítl, abychom se odevzdali službě bratřím a sestrám a pomáhali jim v jejich zápase o celkové osvobození. Bratrský život „je sám již prorockým skutkem ve společnosti, která, i když si to často sama neuvědomuje, velmi touží po bratrství bez hranic.“ Mimoto „zvláštní přesvědčivá síla prorockých pramenů ze shody mezi hlásáním a životem“ (52).

Živá a orientující přítomnost**58.**

Evangelijní charakter zkušenosti a nauky Terezie z Lisieux jim propůjčuje trvalý význam. Prostota, důvěra a odevzdanost vůči Bohu, jak je Terezie z Lisieux žila a hlásala, povzbuzují k nasazení se za spravedlnost a mír (53).

59.

Tereziin vliv na dnešní církve a svět je nepochybný. Ona to vytušila, když krátce před svou smrtí tvrdila: „Hlavně však cítím, že moje misie brzo začne, moje poslání učít milovat Boha tak, jako já ho miluji, dávat svou cestičku duším. Jestli milý Bůh vyslyší má přání, bude moje nebe na zemi až do konce světa. Ano, chci prožívat své nebe tak, že budu dělat dobře na zemi“ (54).

Závěr

S naší sestrou Terezií obnovit náš kontemplativní a apoštolský život

60.

Sto let od smrti naší sestry Terezie je Božím pozváním, abychom se obnovili ve světle její zkušenosti a její nauky. Jak říká Jan Pavel II. všem řeholníkům a řeholnicím, nemáme si jen „připomínat svou slavnou minulost a vyprávět o ní, ale také vytvářet nové slavné dějiny!“ Musíme hledět do budoucnosti, „kam vás Duch svatý vysílá, aby skrze vás učinil podivuhodné věci“ (55). Naše sestra Terezie nám ukazuje cestičku, kterou se musíme vydat - cestičku návratu k evangeliu jako jedinou cestu k životu pravé tvořivé věrnosti našemu charismatu.

61.

Terezie nás učí: ústřední důležitostí má láska. Ta vede k prostotě a dává pravou volnost a osvobození, ta nás vede ke zralé křesťanské, náboženské a karmelské identitě. Ve světě plném úzkosti a strachu nás přivádí k důvěře a odevzdanosti Pánu, který vítězí nad všemi obtížemi. Proti našemu od skutečnosti odpouta-

nému idealismu staví duchovní a evangelijní realismus, a tak můžeme být hodnověrnými proroky Boha, který je přítomný, blízký a který osvobozuje. Jak jsme již ukázali, Tereziino poselství je výzvou pro spiritualitu dnešní církve a netýká se pouze těch, kdo se zasvětili kontemplaci, nýbrž také těch, kdo pracují na poli evangelizace tím, že se věnují lidskému pokroku, rozvoji a osvobození (56). Duchovní dětství je evangelijní pojem, zahrnující v sobě jednak vědomí, že my všichni jsme přijali dar být Božími syny a dcerami, jednak i odpověď: tento dar nás vede ke společenství.

62.

Bratři a sestry v Karmelu: děkujeme Pánu, že dal církvi, světu a Karmelu naši sestru Terezií z Lisieux. Kéž bychom zakusili její přítomnost a blízkost, až budeme slavít sté výročí jejího úmrtí a až budeme pokračovat v našem životě modlitby, bratrství, apoštolského úsilí a vydávání svědectví Bohu našeho Pána Ježíše Krista v síle Ducha svatého!

V Římě, 16. července 1996, o slavnosti Panny Marie Karmelské.
P. Joseph Chalmers, P. Camilo Maccise, OCarm. OCD

Poznámky:

38. Srov. *Dějiny duše IX* (rukopis B 3r), AS 186-187.
39. *Dopis* 198 bohoslovci M. Béliérovi z 21.10.1896, srov. sv. Terezie od Ježíše, *Cesta k dokonalosti*, kap. 1,2.
40. Srov. *Dějiny duše IX* (rukopis B 2v), AS 185.
41. Srov. *Dějiny duše IX* (rukopis B 4r), AS 189.
42. VC 73.
43. *Dějiny duše X* (rukopis C 6r), AS 206.
44. Srov. VC 103.
45. VC 28.
46. *Vstupuji do života*, 21.8.1897, str. 117.
47. Srov. *Poezie* 54,15. Srov. citaci z básně *Proč tě miluji, ó Maria* v knize G. Gaucher, *Životopis Terezie z Lisieux*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1997, str. 169.
48. VC 84.
49. Srov. J. M. Lustiger, *La petite Thérèse „la plus grande sainte des temps modernes“*, homilie v Lisieux ke svátku sv. Terezie, 25. září 1983.
50. Srov. *Dějiny duše IV a VIII* (rukopis A 36v; 76v), AS 79 a 159.
51. *Dopis* 192 paní Guérinové z 16.7.1896. Terezie popisuje a cituje promluvu abbého Lechena, kterou měl v kapli Karmelu.
52. VC 85.
53. V této souvislosti uvádíme svědectví jednoho severoamerického kněze, který byl uvězněn, protože protestoval proti tomu, že vojáci El Salvadoru byli k zabíjení svých bratří a sester vycvičení v USA. V roce 1985 ze své vězeňské cely napsal: „Jako moderní duše, zápasící o sjednocení s Bohem, cítím, že spiritualita svaté Terezie (z Lisieux) dnes platí právě tak, jako roku 1897. Je to spiritualita pro všechny časy a všechny věkové skupiny. Ptám se, jak by to proměnilo mé vlastní srdce a srdce světa, kdyby prostota, důvěra a odevzdanost Bohu byly vzaty vážně. Čím jasněji tato „moderní“ duše (to vztahuje na sebe) vidí realitu moderního světa, ve kterém

dnes žije, tím přesvědčivější se jeví způsob, jakým svatá Terezie usilovala o sjednocení s Bohem, o spravedlnost a mír ve světě“ (Roy Bourgeoise, *Kněz z Maryknoll. Dopis z Federal Cell*, 1985. Citován v: C. Ackerman - J. Haley, *Reinterpreting Thérèse of Lisieux for today*, v: „Spiritual Life“, č.2 (léto 1989), str. 96.)
54. *Vstupuji do života*, 17.7.1897, str. 71-72; srov. *Katechismus katolické církve* 956.
55. VC 110.
56. Srov. EN 31.

JEŽÍŠ A POSLÁNÍ KARMELITKY

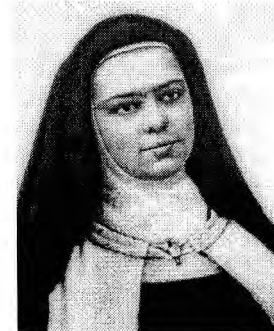
Bl. Alžběta od Nejsvětější Trojice:

Úryvek z dopisu [L 256]
kanovníkovi Angles z prosince 1905.

„Všechno obnovit v Kristu“

...Jak vznešené je poslání karmelitky! Musí být prostřednicí spolu s Ježíšem Kristem, musí být dalším lidstvím, v němž by on mohl ustavičně žít svůj život smířeni, obětí, chval a klanění.

Ó proste jej, abych dostála svému povolání a abych nezneužívala milost, kterými mě štědře zahrnuje. Kdybyste věděli, jaký strach mi někdy nahání tato myšlenka... Tehdy se vrhám do něj, jehož svatý Jan nazývá „Věrný, Pravdivý“, a prosím jej, aby on sám byl mou věrností!

Anička Zelíková: (13. září 1940)

Všechny bych chtěla naučit milovat Ježíše. Všem bych chtěla říci, jak je dobrý, že kdo v jeho náručí spočine, ten nalezne své pravé štěstí. I když trpí, je šťasten. Jsem si jista, čím skrytěji bude plynout život malé karmelitky, tím více bude moci obětovat, neb neznáma a nepochopena bude každým okamžikem zbavována sebe. Věřím, že Ježíš mi pomůže, že mi dovolí žít zde skutečně přísně. Jsem si jista, že lze být karmelitkou i mimo Karmel. Ponechám se mu zcela k stravení. Jen ten může jině posvětit, kdo sám je svatý. Chci být svatou, chci pomoci jiným. Netoužím po ničem pro sebe, ale toužím mít mnoho pro jiné. Ježíš - Láska učiní vše.

(Podle knihy *Mluví k nám Anička Zelíková*, MCM, Olomouc 1993, str. 159.)

ÚCTA K PRAŽSKÉMU JEZULÁTKU DNES

Karmelitánská tradice v naší zemi je již několik staletí spjata se zvláštní formou úcty ke Kristu: s úctou k Ježíši - Bohu a Dítěti, jak jej představuje soška Pražského Jezulátka. Abychom mohli této tradiční formě zbožnosti blíže porozumět a sami „se v ní najít“, obrátil jsem se s několika otázkami na nynějšího rektora kostela Pražského Jezulátka, jímž je převor tamější komunity bosých karmelitánů P. Marco Chiolerio OCD.

Otče Marko, kdy a jak úcta k Ježíši jako „Pražskému Jezulátku“ vznikla?

Úcta k Pražskému Jezulátku má své kořeny ve Španělsku šestnáctého století a nově zdůraznila tajemství Ježíšova lidství. Vždy když naše zakladatelka sv. Terezie z Avily zakládala nový klášter, přála si, aby v něm byla soška Dítěte Ježíše. Ve 2. polovině 16. století byla zhotovena také vosková soška Ježíška, kterou Marie Manriques de Lara přivezla ze Španělska do Prahy.

Šlo vlastně již o druhou vlnu úcty ke Spasiteli, který se stal dítětem. Tu první vlnu představuje sv. Bernard, sv. František z Assisi (jesličky a vánoce) a sv. Antonín z Padovy, zobrazovaný vždy s Ježíškem v náručí. Ona druhá vlna tedy zasáhla až do barokní Prahy a dostala zde podobu úcty k Pražskému Jezulátku.

Na jaké biblické pozadí úcty vůči Dítěti Ježíši nás - jako biblista - může upozornit?

Úcta k Ježíši Dítěti má základ již v Písmě. Ve Starém zákoně (v prostředí, pro něž dítě samo nemělo ještě velkou hodnotu), často nacházíme příslib nového dítěte jako znamení naděje: Bůh slibuje, že neplodná žena porodí. Tak za krále Achaza je přislíbno narození Emmanuele, ale vzpomeňme na podobné situace již předtím v příbězích žen patriarchů. Vždy jde o naději, která se s očekáváním dítěte pojí. Narození dítěte je nejen přirozeně radostnou událostí, ale znamená zároveň, že přísliby spásy mohou pokračovat dál. Tak to přechází až do Nového zákona.

Tam najdeme poslední z těchto neplodných žen - Alžbětu, s níž se setkává Maria, která svým panenstvím ukázala stejnou neschopnost mít dítě. S ní ale vrcholí Boží přislíb Starého zákona a její nové dítě nebude jen znamení Boží věrnosti, ale Boží přítomnosti na zemi.

V evangeliích se pak přímo zmiňuje i Ježíšovo dětství. Markovo evangelium je nejstarší - v něm takové zprávy nenajdeme - pochopitelně, protože jádrem evangelijního kázání byla Ježíšova smrt a zmrtvýchvstání. Teprve potom byla zaznamenávána také svědectví o Ježíšových zázracích, skutcích, Ježíšova slova. A další z evangelistů nakonec přidávají i zprávy o Ježíšově dětství, protože i o ně se nejstarší křesťané zajímali.

Úcta k Ježíšovu dětství je také v těsné spojitosti s Kristovými slovy: „Amen, pravím vám: Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království“ (Mt 18,3).

Žádná určitá zbožnost ovšem nezahrne vše; vždy jde jen o část pokladu víry a zbožnosti církve.

Má přídomek svaté Terezie z Lisieux: „od Dítěte Ježíše“ něco polečného s úctou k Pražskému Jezulátku?

Jako dcera sv. Terezie z Avily, zakladatelky bosého Karmelu, žila sv. Terezie v prostředí úcty k Dítěti Ježíši. To se tehdy již netýkalo Karmelu jen ve Španělsku, ale i v jiných zemích. V poslední době odborníci (náš P. Conrad de Meester OCD a další) objevili, že sestry v Lisieux měly v noviciátě kopii sošky Pražského Jezulátka. A pravděpodobně - jistě to nevíme, písemné doklady nemáme - přijala Terezie svůj predikát kvůli této sošce, kterou měly v noviciátě (1). Důležité pro ni samozřejmě potom bylo také to, co prožila, její duchovní zkušenost, díky níž se cítila a označovala malým Božím dítětem, právě v duchu oněch Ježíšových slov, která jsme už zmínili: „Nebudete-li jako děti, nevejdete do nebeského království...“ Tato slova ji vedla k tomu, že se cítila spojena s Ježíšem - Dítětem.

Může dnešního křesťana oslovit úcta k Ježíši zpodobenému jako „Pražské Jezulátko“? Nečekáme více spasitele než dítě, s nímž bychom měli mít soucit? Neodrazují dnes císařská korunka na jeho hlavě a říšské jablko v jeho ruce?

Abychom mohli v historickém Ježíši vidět Syna Božího, je třeba opravdu vlivu Ducha svatého. Abychom dokázali v Dítěti Ježíši vidět Syna Božího, je třeba silné víry. A víra není cit, takže samozřejmě nejde o záležitost nějakého vkusu... Mně osobně například příliš nevyhovuje barokní styl. Zde v Čechách je mnoho barokních kostelů, lidé do nich vstupují a já bych také (obdobně k otázce, jak se můžeme modlit před soškou Pražského Jezulátka) mohl říci: Jak se můžete modlit v takovém kostele, kde je tolik lesku, ozdob, tolik rozptylujících podnětů?...

Otázka je, jestli naše víra - hluboká víra, jakou by měla naše víra být - se má u těchto věcí zastavovat. Hluboká víra jde za tyto viditelné věci a - i když třebaš navenek zůstávají nějaké těžkosti - umí vidět za to, co je viditelné. A tak se já mohu klidně modlit v barokním kostele a můžeme se modlit i tehdy, když nám některé vnější věci kolem nás připomínají něco rušivého z minulosti.

Ovšem soška Jezulátka nás může oslovovat ne navzdory tomu, jak Ježíše představuje, ale naopak právě tím, že jej zobrazuje takto. Znázornění Ježíše jako dítěte skrývá v sobě osobitou duchovní výpověď a působivost.

A nám dnešním lidem je, myslím, třeba tradiční pohled na Jezulátko očistit: jako jsme během letošního roku jubilea sv. Terezie z Lisieux poznali, že Terezie nebyla tou sladounkou Terezičkou, za jakou je obecně považována, tak bychom v tomto roce mohli poznat, že úcta k Pražskému Jezulátku nemusí být něčím jen citovým a povrchním, ale může být projevem niterné úcty k Ježíši v jeho lidství i v jeho moci. Ponížil se, a přitom vládne: Ježíš je dítě a zároveň na jeho hlavě spočívá korunka. I když se stává lidským dítětem, nepřichází Ježíš o svou důstojnost Božího Syna.

Přesně tak. Plně s tebou souhlasím. Právě toto se snažím vždycky lidem připomínat.

Vidět Ježíše, hodnota setkání s Ježíšem - to je ovšem něco vždy vnitřního. Ty věci vnější mohou rušit... Mně je také milejší, když jsem mohl být na poušti v Izraeli nebo v nějakém kostele, který je jen z prostých kamenů, tam se cítím, jako bych se pomodlil „lépe“. Ale víra není cit, to je to. Musíme se naučit, že víra jde za tyto věci. Vytváříme-li si k modlitbě romantiku: svíčka, ikona... - dobře. To vše pomáhá, ale na začátku. Potom, když se člověk umí modlit, pak tyto věci jasně vidí jen jako pomůcky.

Pražské Jezulátko bylo dříve tolik oblíbeno, uctíváno a přímo označováno jako „záračné“ Pražské Jezulátko. Nemyslíš, že jedním z důvodů, proč úcta k Pražskému Jezulátku ochabla, je také nedůvěra moderních lidí (včetně věřících) vůči zázrakům?

Pokud slovem „zázraky“ míníme něco mimořádného, pak vidím, že v dnešním světě víra v takové „zázraky“ a především zájem o ně nechybí, naopak, toho je až příliš. Lidé často čekají a hledají jenom toto: to, co je mimořádné, „záračné“. Důkazem toho je spousta Američanů, kteří cestují z Ameriky, aby viděli různé chrámy a různá místa, nejen známá - jako Medžugorje, ale aby navštívili i různé „vidoucí“ po Itálii, Německu... A tak přijíždějí celé autobusy lidí, kteří chtějí slyšet slova nějaké babičky, která říká, že viděla Pannu Marii. Takže si spíš myslím, že toto nechybí. Ale pokud „zázrak“ - a tak je to správné, víc biblické - znamená objevit přítomnost Boží: v každodenní věci, i třeba v narození dítěte, tak toto opravdu v dnešním světě ještě moc chybí. Taková schopnost divit se, spojovat každou věc s Ježíšem a s Bohem, vnímat ji ve vztahu k němu. A toto máme znovu objevit.

Je pravda, že ve světě (i ve velmi vzdálených zemích) je dnes Pražské Jezulátko známější a uctívanější, než u nás?

V každém případě bych neřekl, že v Čechách je málo úcty k Pražskému Jezulátku. Ukazuje to naše zkušenost za poslední dva roky. Třebas lidé z Kostelce přišli do Prahy pořídit si velkou sochu Jezulátka, aby ji dali do kostela; jeden pan farář od Znojma vzal všechny své ministry a přijel s nimi k Pražskému Jezulátku - jako výlet i pouť a zároveň odměnu za jejich celoroční službu. Věřící z okolí Příbrami a Makové Hory přicházejí častěji nebo i pravidelně na pouť k Jezulátku. Toto vše není příliš nápadné.

Takže úcta k Pražskému Jezulátku není záležitostí cizinců, také čeští věřící žijí touto formou úcty k Ježíši, která vyrostla na české půdě. I když soška byla přivezena ze zahraničí, to nic neznamená. Víme, že od počátku ti první lidé, kteří se v Praze před ní modlili, byli Češi.

Ale jsou opravdu podivuhodná svědectví o účtě k Pražskému Jezulátku ve světě. Já jsem se osobně setkal třeba s lidmi, kteří schválně přiletěli do Prahy z Austrálie, aby poděkovali Pražskému Jezulátku, protože prožili nějakou změnu. Ne vždy jde o nějaký zázrak nebo něco mimořádného (jak jsme o tom mluvili, díky Bohu). Byli to lidé, kteří se třeba vrátili zpět k víře. Prožili obrácení a cítili, že hlavní vliv mělo Dítě Ježíš, zobrazené soškou Pražského Jezulátka. A tak přišli a poděkovali. Nebo prakticky každý den přichází jedna nebo dvě skupiny poutníků z Manily, z Filipín, kde je velká úcta k Ježíši Dítěti, nazývanému „Santo Niño“. A první rok, kdy přijeli sem do Prahy, dokonce šli průvodem po Praze a divili se, že místní lidé reagovali podivně. Nedovedli si to vysvětlit, když „tady je přece sídlo Pražského Jezulátka“. Nebo lidé z Brazílie, kteří cestují do Prahy: to první, co hledají, je chrám Pražského Jezulátka, a ptají se na ně již strážných z ochrany letiště a ti samozřejmě mohou být v rozpacích...

Často se říká, že Jezulátko je uctíváno hlavně v Latinské Americe. To je pravda, protože tam úctu přinesli Španělé. Ale dnes ji najdeme i v jiných zemích. Ve Spojených státech v Oklahomě bylo českými vystěhovalci založeno město pojmenované Praha a v něm byl postaven národní chrám Pražského Jezulátka. Další stojí v jiném státě USA, v Belgii, dva v Itálii...

Spousta cizinců pak v Praze hledá kostel Pražského Jezulátka. Většinou samozřejmě do našeho kostela vstupují turisté - jsme blízko centra. Ale také poutníci, kteří přicházejí zdaleka. Třeba z Kalifornie přišla žena s nemocným otcem, který nemohl dobře chodit: přicestovali kvůli tomu, aby se modlili u Pražského Jezulátka.

To jsou svědectví víry, která je možná lidová, odlišná od toho, co bychom dělali my, ale stejně myslím, že Boží království patří opravdu prostým lidem. Vidím v našem kostele lidi, kteří spontánně, ze srdce, něco vykonají a nepřemýšlejí, jestli je to vhodné pro dospělé lidi nebo ne; jde opravdu spíš o vztah lásky, který mají s Ježíšem, a z toho vyplývá vše to ostatní.

Dříve bylo Jezulátko uctíváno zvláště o svátku Jména Ježíš, který v dnešním církevním kalendáři již nenajdeme. Kdy během roku a jakým způsobem slavíte ve vašem kostele tajemství Ježíšova dětství, vyjádřené soškou Jezulátka?

Původně byla slavnost Pražského Jezulátka spojena s výročním dnem korunovace sošky - a to bylo dva dny po velikonočních, což je datum naprosto nevhodné pro nějakou pouť, protože je překrývá velikonoční oktáv. Když jsme museli hledat nový termín, právě proto, že ani svátek Jména Ježíš již v kalendáři není, uvažoval jsem spíš o slavnosti Zjevení Páně - tak je tomu v různých svatyních Pražského Jezulátka ve světě.

Ale pak mne inspiroval oltář, na němž je Pražské Jezulátko v našem kostele umístěno a který je velmi krásný. Ti, kteří jej zbudovali, stanovili dvojí směr: vertikální a horizontální. V linii vertikální je znázorněn (sestupně): Duch

svatý, Bůh Otec (zobrazený samozřejmě jako stařec) a Dítě Ježíš. A v horizontální linii: po jedné straně Jezulátka Panna Maria a z druhé strany sv. Josef. Tím je podle mého soudu vyjádřeno velmi mnoho: tajemství Nejsvětější Trojice (to byl původní titul kostela); sjednocení mezi božskou „rodinou“ a lidskou rodinou; vztahy: láska sdělovaná v Trojici a lidská rodina, lidská rodina a tajemství vtělení.

My tedy nyní slavíme hlavní poutní slavnost ke cti Pražského Jezulátka o poslední nebo předposlední neděli v květnu (záleží na tom, kdy je Soslání Ducha svatého). A často to připadne právě na slavnost Nejsvětější Trojice nebo na slavnost Nanebevstoupení Páně, k níž se pouť také hodí, protože korunka naznačuje: Ježíš je Král. A tak si potom připomínáme dílo vykoupění jako celek: od počátku, jímž je Ježíšovo vtělení, až po jeho oslavení a povýšení. Ale nechceme se omezit pouze na bohoslužby.

Letos v květnu jsme poprvé v rámci přípravy na jubileum Vtělení (podle Tertio millenio adveniente, jak k ní vyzval papež) uspořádali v pražském Pastoračním středisku sympozium - o christologii. Hlavním záměrem bylo právě dát účtě Pražského Jezulátka hlubší biblické a teologické základy. Podíleli se na něm Dr. Petr Pokorný z evangelické fakulty, P. Tomáš Halík a naši otcové bosí karmelitáni Vojtěch Kohut a Francouz Philippe Huguelé. (Doufám, že texty sympozia se nám podaří zpracovat a uveřejnit.) Aby sympozium bylo dostupné co největšímu okruhu lidí, snažíme se program zhuštit do jednoho dne. Letos program končil koncertem: náš bratr Pierre Éliaue Giacomini zpíval své písně ke sv. Terezii z Lisieux. Rádi bychom v tom v květnu příštího roku pokračovali a připravili sympozium o Duchu svatém. Mohlo by se zabývat spojením mezi Duchem a Ježíšem (spojit pneumatologii s christologií), třeba hlavně podle Janova evangelia. Já osobně bych rád připravil nějaká biblická témata o Duchu svatém - ze Starého i Nového zákona.

Váš pražský kostel je ale vlastně oficiálně zasvěcen Panně Marii Vítězné. Kdy, za jakých okolností dostala Maria toto přívzvisko a kdy svátek P. Marie Vítězné slavíte?

Tento titul měl vyjadřovat, že Maria pomohla roku 1620 v bitvě na Bílé hoře katolické straně k vítězství. Bosý karmelitán P. Dominik a Jesu Maria tehdy s obrazem Panny Marie, zneuctěným nekatolickými vojáky, povzbuzoval katolické vojsko před rozhodnou bitvou (2). Když císař potom z vděčnosti daroval bosým karmelitánům luteránský kostel Nejsvětější Trojice na Malé Straně, stanovil, aby byl nově zasvěcen Panně Marii Vítězné a sv. Antonínu z Padovy. Slavení památky Panny Marie Vítězné zavedl již papež Pius V. po námořní bitvě u Lepanta r. 1571, v níž se Evropa ubránila tureckému nebezpečí. Jak zdůrazňuje Jan Pavel II., takové historické rány - jakými byly náboženské války mezi křesťany - si musíme odpouštět. Myslím, že dnes už - díky Bohu - nejsme vázáni pojímat Mariin titul v původním historickém smyslu. My dnes

spatřujeme v Marii tu, která nám pomáhá zvítězit na hříchem. Pro nás bosé karmelitány, kteří se vrátili do Prahy, je Panna Maria samozřejmě patronkou Karmelu a naši hlavní mariánskou slavností tedy je slavnost Panny Marie Karmelské 16. července. Myslím, že jinak tomu být nemůže. Nemá cenu vracet se dnes k bitvám u Lepanta ap., je třeba titulu Panna Maria Vítezná hledat smysl, platný pro všechny křesťany. A tak se snažíme také něco maličko dělat pro ekumenismus (právě vzhledem k historii našeho kostela), být otevření ke všem.

A otázka na závěr: při pozornějším pohledu si všimneme, že Ježíš, zobrazený jako Pražské Jezulátko, je Dítě - Vládce, ovšem v ruce nedrží žezlo, nýbrž svou pravou rukou žehná. Co tím - podle tebe - má být vyjádřeno?

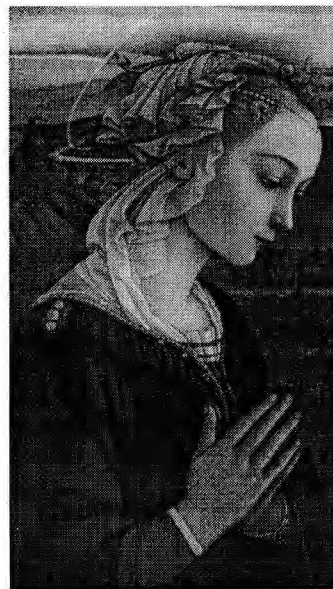
Naše sestra karmelitka Benedikta od Kříže (Edith Stein), která bude brzy svatořečena, se o Pražském Jezulátku zmínila, že „tam císař je znovu na svém trůnu a odtud panuje světu“ (cituji volně). Ano, (jak jsi už řekl) vidíme: i když je Ježíš dítětem, zůstává Bohem. Je nám blízko, můžeme se k němu s důvěrou obrátit s prosbou a - zároveň vidíme - může nám pomoci, protože je Vládce. On zůstává králem - ne v tom smyslu jako pozemští králové, ale v tom smyslu, jaký nacházíme v bibli. Vzpomeňme na druhý žalm, tam Bůh, Ten jenž trůní v nebesích, se směje (pýše a zlobě pozemských králů)... Dítě Ježíš má v ruce celý svět, žehná mu, protože on ho svořil, miluje a zachránil. Ale na druhé straně zase nám ukazuje, kdo jsme my (nejen kým je on): my si myslíme, že jsme mocní, že my držíme v ruce svět, ale to není pravda.

Tak pokračuje v úkolu „syna člověka“ (jak o něm mluví Dan. 7,13n.): soudí (ale ne v záporném smyslu, že bychom museli mít z něj strach), odděluje dobro a zlo, má v ruce celý svět. Právě proto, že je dítě, že se nechal ponížít, že neměl strach ztratit sám sebe a vydat se až do krajnosti. To je naše naděje, protože pokud my uděláme totéž, budeme-li jako křesťané mít odvahu následovat Ježíše i cestou kříže, ztratit všechno, stát se bezmocnými jako dítě, pak máme také účast na vládě světu. Pak už nemusíme mít strach ze všeho, co je kolem nás, ale jako křesťané víme, že nic a nikdo nás nemůže odloučit od Boží lásky, a spočíváme v klidu, jako dítě v matčině klíně (srov. Ž 131), protože víme, že s Ježíšem i my jsme králi - díky křtu: kdo je pokřtěný, dostal podíl na království, a my tedy panujeme světu, jak to bylo naším původním úkolem podle prvních kapitol knihy Genesis: Adam měl obdělávat a sřezit zahradu a pojmenovat věci. My tuto moc nad světem máme. Ale pokaždé, když chceme pány světa být bez Boha, být nezávislí na Bohu, ztrácíme ji.

Poznámky:

1/ Další podrobnější informace k tomu lze najít v knize: Pierre Descouvemont, Helmuth Nils Loose, *Terezie a Listieux*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1997, str.50 a 132-135.
2/ Podrobněji viz: Z. Kalista, *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 90 násl.

Zpracoval P.Gorazd OCarm.

MARIA JE BRÁNA,

kerou Ježíš přišel na svět,
a to nejen zevně:
Srdcem ho počala dříve
než podle těla,
říká Augustin.

Mariina duše byla prostorem,
z něhož Bůh mohl získat přístup
v lidství.

Věřící,
jež v sobě nosila světlo srdce
změnila
v protikladu k velkým a mocným země
svět od základu.

Opravdová, spásná proměna světa
může přijít jen ze sil duše.

Josef kardinál Ratzinger

Z *Christliche Innerlichkeit* 13/6, 1978, přeložila sr. Petra od Zmrtychvstalého OCD

JESKYNĚ KRISTOVÝCH TAJEMSTVÍ KRISTOPATIE SV. JANA OD KŘÍŽE

P. Vojtěch od sv. Hedviky OCD, Praha

„Jednoho dne se (Ježíš) na nějakém místě modlil. Když přestal, řekl mu jeden z jeho učedníků: 'Pane, nauč nás modlit se, jako i Jan naučil své učedníky'“ (Lk 11,1).

V tomto jediném verši ukazuje evangelista Lukáš všechny rozměry Kristovy přítomnosti v křesťanově modlitbě; ukazuje, že Ježíš je nejen vzorem a prostředníkem modlitby („Jednoho dne se Ježíš na nějakém místě modlil“), ale i jejím učitelem („Pane, nauč nás modlit se“), a vpsledku také obsahem (právě citovaná prosba je sama o sobě již modlitbou!). Lukáš nás tak upozorňuje na to, že křesťanská modlitba musí být nejen kristologická, ale i kristocentrická a „kristická“: když se totiž křesťan modlí, nejenže se musí modlit jako Kristus, ale i ke Kristu a skrze Krista.

A jelikož modlitba sice není jediným prostředkem duchovního života, přesto však zůstává jeho projevem par excellence, můžeme totéž tvrdit i o celém duchovním životě, o křesťanské spiritualitě, či chceme-li, o zbožnosti vůbec. Proto také každý duchovní autor, má-li být křesťanský, nemůže opominout tento trojí (kristologický, kristocentrický a kristický) rozměr vztahu k Bohu.

Křesťanský charakter sv. Jana od Kříže

Třebaže se čas od času setkáváme i s tvrzením opačným, je třeba rozhodně zdůraznit tento křesťanský (tj. na Krista zaměřený) charakter děl a nauky sv. Jana od Kříže. Někteří, snad pod vlivem skutečnosti, že Janovy spisy oslovují v hojně míře i oranty východních náboženství, pochybují o jeho křesťanství, ale logice takového uvažování cosi chybí: fakt, že i buddhističtí mniši čtou díla Mystického učitele, neznamená, že Jan je „zakukleným buddhistou“, podobně jako nejsou „zakuklenými křesťany“ někteří východní autoři jen pro onu prostou skutečnost, že je čtou (někdy bez špetky rozlišování) i mnozí křesťané! Ve skutečnosti je Jan od Kříže křesťanský jako málokterý duchovní autor. Je pravdou, že bychom na základě jeho děl jen stěží vybudovali celistvý kristologický traktát, ale to není z nedostatku zájmu o Krista, nýbrž proto, že „1) pojednává spíše o osobě Krista než o kristologii; 2) zajímají ho spíše životní aspekty vztahující se k teologálnímu společenství než naukové informace; 3) nechce opakovat to, co už bylo napsáno v tolika všem dostupných teologických a duchovních knihách“ (1). Ne náhodou jeden ze svědků při procesu blahověření Jana od Kříže prohlásil: „Z tajemství, která, dle mého soudu nejvíce miloval, to byla Nejsvětější Trojice a také Syn Boží, který se stal člověkem“ (2). Proto lze právem říci, že Kristus „zaujímá střed teologálního života a mystické zkušenosti“ sv. Jana (3). Spíše než o kristologii („nauce o Kristu“) je u něj možné hovořit o kristopatii („zakoušení Krista“) (4). Jinými slovy, Jan se zde projevuje více jako mystik než jako teolog, třebaže si tyto dva tituly neprotiřečí a oba tomuto autorovi právem náležejí.

Projděme si, alespoň panoramaticky a ve zkratce, ony tři rozměry vztahu k Bohu, jež činí duchovní život skutečně křesťanským, v dílech Mystického učitele; snad objevíme skutečnosti, o kterých jsme až dosud nevěděli.

Kristologický rozměr

Už jen ze slov, která svatý Jan používá k označení nebo oslovení Krista, můžeme vytušit celou hloubku a rozsah pozornosti, jakou mu mystik věnuje. Není pro něj pouze „Ježíšem Kristem“ (Jesucristo), ale i „Milovaným, Beránkem, Ukřižovaným, Slovem, Snoubencem, Božím Synem, Božským učitelem (mistrem), Mesiášem, Pánem...“

Ten, který se dává

Abychom nahlíželi správně sanjuanistickou perspektivu pohledu na Krista, je nutné začít tím, co se v minulosti málo zdůrazňovalo a co je ve skutečnosti

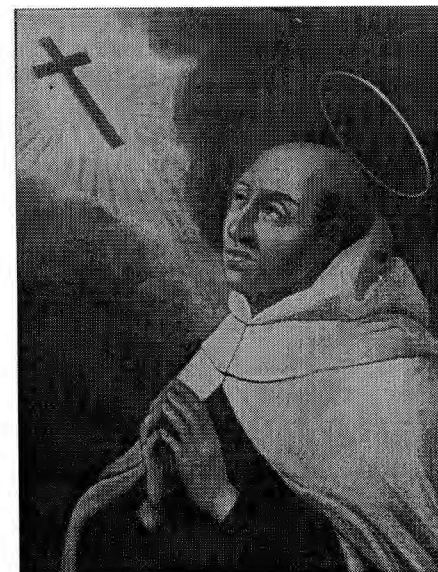
nejdůležitější: Boží Syn je pro Jana od Kříže především tím, který se dává, který se sdílí, který je milostí. První v logice jeho teologického myšlení zůstává descensus Dei ad hominem („Boží sestoupení k člověku“). Zvláště výrazně to vnímáme v Janově poezii: jeho Romance a básně Pramen jsou jakousi teologicko-duchovní reflexí o Nejsvětější Trojici, o stvoření, vykoupení a eucharistii, v nichž má Kristus výsadní postavení. V básni Pramen dochází k posunu od „traktátu De Deo uno“ (1.-6. sloka), přes pojednání o Nejsvětější Trojici (7.-10. sloka) k perspektivě kristologické/eucharistické (11.-13. sloka). Jan píše:

„Onen věčný pramen je skrytý
v tomto živém chlebě,
aby nám dal život,
třebaže náleží noci.
Zde k sobě volá tvory,
a touto vodou se posilují,
třebaže v temnotách,
protože náleží noci.
Tento živý pramen,
po kterém toužím,
vidím v tomto chlebě života,
třebaže náleží noci.“

Touhu po Kristu a jeho blízkost našemu světcovi prozrazuje zvláště výrazně básně Pastýř. Původně šlo o lidový popěvek o nešťastné lásce malého pastýře (5) k jeho pastýřce (zřejmě) o čtyřech slokách, které Jan jen nepatrně upravil (čteme-li pouze tyto čtyři sloky, ještě není jasné, o kom je řeč!) a v páté sloce je kristologicky vyložil:

„A nakonec v rozhodnou chvíli vystoupil
na strom, kde rozpráhl své krásné paže
a na nich zavěšený zemřel,
s hrudí láskou velmi zraněnou.“

Kolik lásky a pozornosti se skrývá nejen v těchto slovech, ale i v samotné skutečnosti, že když svatý Jan od Kříže slyšel zpívat tuto píseň, vnímal v ní Ukřižovaného!

Kristocentrický rozměr

Je-li pro něj Kristus především tím, který se dává a sdílí, je tomu tak pro tajemství vtělení, jež Mystický učitel kontempluje. A ten se, pochopitelně, projevuje i v nemnoha pasážích, které se přímo obracejí na Krista.

Snubní tematika

Ježíš je v nich především Snoubenec duše, Milovaný, s nímž se člověk setkává v intimním společenství modlitby. Touto perspektivou je proniknuta jak celá báseň Duchovní píseň, tak také verše Za jedné noci temné a Souhrn dokonalosti. Tato symbolika je tak silná a reálná ve svých vyjádřeních, že mnozí autoři hovoří o erotičnosti jeho duchovní poezie (!) a většinou velmi jednostranně a zkresleně ji vysvětlují jako sublimaci autorovy sexuality (6). Duchovní píseň začíná velmi výmluvným zvoláním snoubenky:

„Kam jsi se ukryl, Milovaný,
a mne jsi zanechal v nářku?

Jako jelen jsi uprchl,

když jsi mě zranil;

vyběhla jsem za tebou s voláním, a byl jsi pryč.“

V podobném duchu pokračuje celá báseň, v jejíž druhé polovině dochází ke kyženému setkání a výměně lásky.

Kristický rozměr

Jestliže kristologický a kristocentrický rozměr nacházíme především v básních svatého Jana, pak kristický ráz mají především jeho prozaická díla (7).

Askeze a následování Krista

Mystický učitel rozhodně nehovoří pouze o Božím sestoupení v Kristu, ale i o našem „výstupu k Bohu“ (*ascensus homini ad Deum*). Ten je nutnou odpovědí na Boží sebedarování se v Kristu a ne náhodou se jeden ze světových spisů, snad ten nejznámější, nazývá Subida al monte Carmelo („Výstup na horu Karmel“).

Právě v této knize nacházíme mnoho podnětných úvah na naše téma. Nejznámější 13. kapitola 1. knihy Výstupu, jež je obsahově (zvláště v bodech 5-6) příbuzná s požadavky náčrtu Hory dokonalosti. Jde o známé, a pravděpodobně nejhůř chápané zásady (8): „Snaž se vždy klonit ne k tomu, co je snazší, nýbrž co je nesnadnější; ne k tomu, co je lahodné, nýbrž co je nepřijemnější...“ (1V 13,6). Na základě jednostranného pochopení těchto slov bychom se mohli domnívat, že k Bohu můžeme dojít svým vlastním úsilím (askezí) a že je přitom důležité, abychom pro sebe chtěli vždy jen to horší. To první je ovšem pelagianismus (9), to druhé v sobě skrývá nebezpečí, že budeme, i když možná jen podvědomě, podezírat Boha z toho, že nechce naše štěstí.

Naše askeze však není prostředkem, jak dojít sjednocení s Bohem (10), nýbrž odpovědí lásky, jak již bylo řečeno. Mystický učitel to nádherně vyjadřuje

v úvodu svého komentáře k Duchovní písni: „Když si duše uvědomí, co je povinna činit, když vidí, že život je krátký (Job 14,5), cesta do života věčného úzká (Mt 7,14), že i spravedlivý se sotva spasí (1 Petr 4,18), že světské záležitosti jsou marné a zrádné, že všechno končí a pomíjí jako voda, která plyne (2 Král 14,14), že doba je nejistá, soud přísný, zavržení velmi snadné, spása velmi těžká; když na druhou stranu ví, že dluh, který má vůči Bohu, jenž ji stvořil pouze pro sebe, takže mu má sloužit po celý svůj život, a jenž ji vykoupil pouze pro sebe sama, takže mu dluží všechno ostatní (i odpověď lásky své vůle), je velký, a že jsou tisíce jiných dobrodiní, jimiž se cítí být zavázána Bohu ještě před svým narozením; a že značná část jejího života byla promrhána; a že z toho všeho bude muset složit účty, jak z jednoho, tak z druhého, a to do posledního haléře (Mt 5,26), kdy Bůh prozkoumá Jeruzalém s rozžatými lampami (Sof 1,12), a že je pozdě a den se nachýlil (Mt 20,6); aby tedy napravila tolik zla a škody, tím spíše, že cítí, že Bůh je velmi rozhněván a skrývá se, protože na něj chtěla zapomenout uprostřed tvorů, naplněna strachem a niternou bolestí srdce pro takové zavržení a nebezpečí, zřídka se všeho, začíná se velmi snažit (aniž by otálela den či hodinu) a s úzkostí a nářkem deroucí se ze srdce zraněného již Boží láskou, začíná vzývat svého Milovaného...“ (DP 1,1). Ale i askeze pojímaná jako odpověď na Boží milost nestačí: je třeba vědět, že základem veškerého duchovního snažení je následování Krista. Než totiž Jan od Kříže hovoří o dávání přednosti věcem těžším před snadnějšími, důrazně praví: „Především, ať stále touží (11) následovat Krista ve všem, připodobňovat se jeho životu, o němž má rozvažovat, aby jej dokázal napodobovat a chovat se ve všem, jako se choval on“ (1V 13,3). Kristus a jeho život jsou normou pro život každého křesťana; normou, která není dobrovolná! Jan to vyjadřuje i jinými způsoby: „A poněvadž jsem řekl, že Kristus je cesta, a že tato cesta je umíráním naší přirozenosti v tom, co je smyslové i duchovní, chci dát na srůzumenou, že se tak děje po příkladu Krista, protože on je náš příklad a světlo“ (2V 7,9). „...Cvičte se ve ctnostech umrtvování a trpělivosti, s touhou trpět alespoň trochu podobně jako tento náš velký Bůh, ponížený a ukřížovaný; neboť neslouží-li tento život k tomu, abychom jej následovali, není dobrý“ (K 25).

Jediné slovo Otcovo

Spočívá-li náš duchovní život v následování Krista, jemuž je podřízena i askeze, pak je to proto, že „všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“ (Kol 1,16). Svatý Jan od Kříže vyjadřuje tuto myšlenku velice originálně, když mluví o „jediném Otcově slově“. Text, který byl nejčastěji citován na 2. vatikánském koncilu a nacházíme jej v Katechismu katolické církve i v Denní modlitbě církve (12), je natolik působivý, že by stálo za to promeditovat jej celý. Citujme alespoň hlavní pasáže: „(Bůh) nám dal svého Syna, který je jeho jediným Slovem (a On již nemá žádné jiné), v tomto jediném Slově nám řekl všechno a najednou, a již nemá nic, co by nám řekl (...) to, co dříve sděloval prorokům

po částech, nyní vyřkl vcelku a dal nám tak Všechno, to je svého Syna. (...) 'Jestliže jsem ti již řekl všechno v mém Slově, které je mým Synem, a nemám jiné, co ti mohu nyní odpovědět nebo zjevit více než toto? Zaměř svůj zrak pouze na něj, protože v něm jsem řekl a zjevil všechno (...) (v něm) jsem všechno řekl, odpověděl, ukázal a zjevil tím, že jsem vám jej dal jako bratra, společníka a učitele, cenu a odměnu (...) Chceš-li, abych ti odpověděl nějaké slovo útěch, pohled' na mého Syna mě poslušného a pro mou lásku podrobeného a sklíčeného, a uvidíš, co vše ti odpoví"' (2V 22,3-6).

Tato slova můžeme chápat jako shrnutí celého našeho pojednání o Kristu u svatého Jana od Kříže a zároveň jako radu do života. Jen tak se pro nás Kristus, jako pro Mystického učitele, stane „vznešenými jeskyněmi tajemství Boží moudrosti“ (srov. DP 37,3).

Poznámky:

1. F. Ruiz, *Mistico y maestro. San Juan de la Cruz*, Madrid 1986, s. 123. - 2. *Ib.*, s. 113. - 3. *Ib.*, s. 123. - 4. Nechávám se zde inspirovat označením „pneumatopatie“, vztahující se k podobnému zjištění ohledně Ducha svatého, u G. Castra, *Llama de amor viva*, v: *Introducción a la lectura de San Juan de la Cruz*, Salamanca 1991, s. 524. - 5. Báseň se přesně nazývá *Pastorcico* - „Malý Pastýř“. Jde o zdrojnu, která má vyjádřit sympatičnost hlavní postavy. - 6. Tímto pohledem je ovlivněn i Saurův film *Temná noc*. - 7. Jsem si vědom, že toto tvrzení je poněkud jednostranné: ve skutečnosti i poezie obsahuje velmi silný kristický ráz a zase naopak v próze najdeme mnohé kristologické a kristocentrické pasáže. Jde o určité *schéma*, jež nelze jednostranně a mechanicky aplikovat. - 8. Tak alespoň F. Ruiz v *Juan de la Cruz, Obras completas*, Madrid 1993, (5. vyd.), pozn. č. 5 na s. 211. - 9. Bludná nauka, podle níž k duchovnímu životu nepotřebujeme Boží milosti, protože všechno závisí pouze na našem úsilí. - 10. Tím jsou podle sv. Jana teologální ctnosti: víra, naděje a láska. Sr. 2V 6,6 a 2N 21,11. - 11. Jan říká doslova: „*traiga un ordinario apetito*“ („at má řádnou žádost“). - 12. Kat. 65; DMC, 2. čtení v pondělí druhého adventního týdne.

Použitá (nebo doporučená) literatura:

A. K. (Vojtěch od sv. Hedviky), *Učitel víry III. - Bůh sv. Jana od Kříže*, Kostelní Vydří, 1995, 129 ss. (zvláště 53-75); Castro, S., *La experiencia de Cristo, foco central de la Mística*, v A. K. (F. Ruiz), *Experiencia y pensamiento en San Juan de la Cruz*, Madrid, 1990, ss. 169-193; Gatto, S., *La comunione con Dio in Cristo*, v A. K., *La comunione con Dio secondo S. Giovanni della Croce*, (Fiamma viva 9), Roma, 1968, ss. 139-170; Kohut, P., „*Attenzione ed avvertenza amorosa in Dio*“ *nella prospettiva dinamica degli scritti di San Giovanni della Croce*, nevydaná licenciátní práce ze spirituální teologie, Roma, 1996, 69 ss.; Luis de San José, *Concordancias de las obras y escritos del doctor de la iglesia San Juan de la Cruz*, Burgos, 1948, 1212 ss.; Ruiz, F., *Introducción a San Juan de la Cruz. El hombre, los escritos, el sistema*, Madrid, 1968, 684 ss. (zvláště 355-382); ID., *Mistico y maestro. San Juan de la Cruz*, Madrid, 1986, 295 ss. (zvláště 123-137).

KARMEL - časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský OCarm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s.p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.